

2017. gada priekšvēlēšanu TV diskusiju apskats Kurzemes reģionā

Noskatoties visus tos 17 priekšvēlēšanu raidījumus Kurzemes reģionā, kuri sabiedriskā pasūtījuma ietvaros tapuši Skrundas, Aizputes, Kurzemes (t.i., Ventspils) un Talsu reģionālajās televīzijas studijās, varam piefiksēt šādas iezīmes:

- Operatora darbs un montāža jāvērtē ar plusu: cik nu iespējams šādas statistiskas diskusijas nofilmēt atraktīvi, tik tas ir izdarīts.
- Ne visi kandidāti skatītāju priekšā izskatījās fotogēniski un vizuāli pievilcīgi. (Ja būsim pavisam atklāti, tikai daži debašu dalībnieki tādi bija.) Tomēr kameru un gaismu darbs jāatzīst par profesionālu: tur, kur bija iespēja izcelt kādu vizuālu iezīmi kādā no diskusiju dalībniekiem, tas nekavējoties tika izdarīts.
- Studijas noformējums ieturēts tumši latviskos pasteļtoņos, kas acīmredzot ir tas, ko auditorija sagaida, ja reiz notiek debātes par nopietnām tēmām.
- Toties vienā brīdī skatoties sāk traucēt fona troksnis (šņākoņa). Vietām skaņa ir amatieriska, it kā ierakstīta ar vecu diktofonu – kasešnieku no deviņdesmitajiem. Iznākumā, kamēr viens atbild, fonā dzirdama pārējo šņaukšanās un tusnīšana.
- Diskusiju saturs un sarunu stils šeit lielā mērā ir vairāk atkarīgs no kandidātu uzstāšanās prasmēm, nevis diskusiju vadītājiem. Un Kurzemes novadu īpatnība arvien ir bijusi vietējiem vīriem raksturīgā lakoniskā mazrunība. Tāpēc arī šajos raidījumos viens otrs kandidāts dažbrīd runā tā, it kā viņš. Aiz. Katra. Vārda. Sāktu. Jaunu. Teikumu. Attiecīgi iznākums – raidījuma vadītāja tur maz ko var labot.

- Jākonstatē sakarība: tiem kandidātiem, kas jau šobrīd ieņem deputātu, pašvaldības struktūru vadītāju vai domes priekšsēdētāju amatus, caurmērā izdodas izteikties ilgāk un raitāk nekā tiem kandidātiem, kas ir jaunpienācēji. Tā šajā gadījumā nav žurnālistu problēma, jo ilggadējas amatpersonas, pildot savus amatus, ir iemācījušās runāt tekoši un ņemt iniciatīvu. Jaunajiem kandidātiem ir šīs prasmes jāapgūst, ja viņi grib gūt virsroku politiskajā cīņā, un raidījumu vadītājiem tik tiešām nav pienākums pabalstīt mazāk pieredzējušos diskusiju dalībniekus, ja viņi paši atdod iniciatīvu un neprot ņemt virsroku publiskās debatēs.
- Nav konstatējami gadījumi, kuros kandidāti runātu tukšu tikai pašas runāšanas pēc. Diskusijas virzījās pie nākamajiem jautājumiem plūstoši un bez aizķeršanās.
- Kandidātiem netika ļauts daudz «peldēt», izskanēja daudzi pieprasījumi runāt maksimāli konkrēti, ar reāliem piemēriem no dzīves.
- Žurnālistēm jāspēj iemācīties pašu uzdodamos jautājumus no galvas. Citādi neizskatās pēc kompetentām raidījumu vadītājām, ja raidījumu vadītāja lasa no lapas 2 teikumus garus jautājumus, bet kandidāti pēc tam izvērsti un argumentēti atbild bez papīra. Pavisam dīvaini bija skatīties, kā raidījuma vadītāja, pirmajā minūtē piesakot raidījuma tematiku, lasa no lapas pati savu vārdu: «... un kopā ar visiem būšu arī es, Skrundas TV žurnāliste Ieva Benefelde!» Skaidrs, ka «špikeris» vienmēr noder, tomēr vajag spēt nolasīt un iegaumēt nākamo uzdodamo jautājumu, kamēr studijas viesi atbild uz iepriekšējo un kameras pievērstas viņiem. (Protams, šis komentārs neattiecas uz visiem raidījumiem visā to garumā, bet tādi gadījumi bija vairākkārt.)
- Raidījumi, kā izskatās, bija tapuši pēc iepriekš rūpīgi izplānota scenārija. Tas liecina par labu profesionalitāti. Uz priekšdienām jādomā par to, vai nevajag atstāt vietu arī lielākām žurnālistu improvizācijām, ja debašu dalībnieki pieskaras kādam problemātiskākam jautājumam. Piemēram: Kuldīgas novada domes priekšsēdētāja Inga Bērziņa runā par

«uzņēmējdarbības attīstību», un būtu loģiski, ja vai nu pārējie debašu dalībnieki, vai arī raidījuma vadītāja uzreiz turpinātu tēmu, uzdodot paplašinātu jautājumu: «Jums ir iespēja attīstīt uzņēmējdarbību Kuldīgas novadā, kopš deviņdesmitajiem vadot rajona padomes Reģionālās attīstības nodaļu, bet pēc tam, vēl kopš Tautas partijas laikiem, desmit gadus ieņemot domes priekšsēdētājas krēslu. Jums ieņemot šos amatus, Kuldīgas pilsētā visos šajos gados nav uzbūvēts NEVIENS PATS ražošanas uzņēmums. Nav ienācis PILNĪGI NEVIENS investors no ārzemēm. Darbojas tikai tie ražotāji, kas šeit ieradušies pēc pašu iniciatīvas, un tie visi ir ienākuši no kaimiņu novadiem (piem., SIA *Stiga RM* ir no Tukuma). Vietējās izcelsmes ražotāji kā neeksistēja senāk, tā nav radušies arī tagad. Jūs šobrīd runājat par «uzņēmējdarbības attīstības veicināšanu», kaut gan tas jums pašai bija tiešais darba pienākums jau kopš 1999. gada. Kāpēc tā? Kur tad ir līdzšinējie rezultāti?» Ja raidījums nebūtu iepriekš pilnībā saplānots, tad varētu vairāk iekļaut šādus pavērsienus, kurus diktē diskusijas gaita.

- Apspriežamo nozaru tematika bieži vien variē no viena raidījuma uz nākamo. Piemēram, Brocēnu un Aizputes novadam veltītajos raidījumos tika detalizēti apspriesti kultūras nozares jautājumi, kamēr Rojas un citos novados – mazāk. Tas atbilst un seko reģionālās attīstības īpatnībām.
- Salīdzinot raidījumus savā starpā, var secināt: apspriesto jautājumu tematika neatkārtojas (pat tajos, kuru vadītājas ir vienas un tās pašas žurnālistes), un ir strādāts pie katra raidījuma atsevišķi, ne tikai pie visas sērijas kopumā.
- Prasmīgi tiek izspēlēti iedzīvotāju iesūtītie jautājumi.
- Nebija vērojams raidījuma vadītāju favorītisms pret kādiem konkrētiem kandidātiem vai politiskajiem spēkiem. Tāpat nebija vērojama izteikta vai nepamatota antipātija pret atsevišķiem diskusiju dalībniekiem. Līdz ar to vērtējamajiem raidījumiem nepiemita tā sabiedriski politisko

diskusiju problēma, kas bieži vien jūtama no LTV un Latvijas Radio atsevišķu žurnālistu darbībām: viņi nespēj noslēpt savas (pārsvarā iracionāli motivētās) antipātijas pret dažiem politiķiem un to pārstāvētajiem politiskajiem novirzieniem.

- Tā kā viena otra reģionālā TV studija saņem reklāmas finansējumu no savas pašvaldības (vai pat tai pieder), tad īpašu interesi raisa jautājums – vai šī saistība neizpaužies diskusiju saturā? Jāatzīst, ka nē: noskatītajiem raidījumiem 17 stundu garumā nevar pārmest, ka tie sekotu pašvaldību (vai to vadībā esošu atsevišķu politiķu) uzstādītām vadlīnijām.

Kopumā jāizdara slēdziens, ka sabiedriskais pasūtījums izpildīts labi (vienīgā vispārīgā iebilde ir par skaņas kvalitāti), un nodot reģionālo diskusiju rīkošanu vietējām TV studijām ir atzīstams par principu, kas īstenojams arī turpmāk.

Apsveicami, ka visi raidījumi pilnā garumā ievietoti internetā.

Ko varētu darīt, lai kvalitāti uzlabotu vēl vairāk: pirms nākamā raidījumu cikla varētu savākt kopā visu cikla gatavošanā iesaistīto TV studiju darbiniekus uz vienas dienas semināru, kurā varētu salīdzināt pieredzi, apskatīties labākos un nelabākos piemērus no iepriekšējiem raidījumiem, apspriest veicamos uzlabojumus un turpmāko pieredzes apmaiņu.

Recenzents: **Imants Liepiņš**,

žurnālists un grāmatu autors,

Latvijas Žurnālistu Savienības valdes loceklis,

starptautiskās organizācijas *Reporters Sans Frontieres*

līdzstrādnieks Baltijas valstīs